ПРОЛЕТАРЕБО, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი, 17 ოქტომბერი, 1941 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 42 (201) ფასი 30 კაპ.

საბჭოთა ხალხის გაუტეხელი ნებისყოფა

მძიმე დღეებს განიცდის ჩვენი დიდი სამშობლო, მთელი საბჭოთა ხალხი. გამხეცებული მტერი უშუალოდ მოადგა ჩვენი ქვეყნის სასიცოცხლო ცენტრებს, მიუახლოვდა ჩვენი შშობლიური დედა-ქალაქის, მსოფლიოს შრომელთათვის უძვირფასესი ქალაქის, სოციალისტური რევოლუციის ციტადელის — მოსკოვის მისადგომებს. ვერაგი და სასტიკი მტრის სამხედრო ძლიერების დაძაბულება უკიდურეს წერტილს აღწევს. მტერმა მთელი თავისი ძალა, ევროპის მთელი საომარი საჭურველი მოაყარა აღმოსავლეთის ფრონტს, განსაკუთრებით ფრონტის იმ უბანს, სადაც მიმდინარეობს სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა მოსკოვისათვის. მტერი მრავალთას მეომარს და დიდძალ საჭურველს ჰკარგავს ყოველდღე მხოლოდ ამ უბანზე. სისხლით დამთვრალი ფაშიზმი არ ერიდება არავითარ მსხვერპლს და უამრავი მეომრის სიცოცხლის ფასად იჭერს თითოეულ მტკაველს ჩვენი მიწისას.

მტრის მუხანათური განზრახვა — დაზამთრებამდე აიღოს ჩვენი მთავარი ცენტრები, რომ ამით ჰიტლერმა და მისმა უაჩალურმა ბანდამ აიცდინოს ნაპოლეონისა და მისი ჯარის მწარე ხვედრი, რომ ამით გაამხნეოს სულიერად დაცემული გერმანელი ხალხი, — მტრის ეს მზაკვრული განზრახვა ხვდება მამაცი წითელი არმიის, მთელი საბჭოთა ხალხის შეუპოვარ წინააღმდეგობას. მთელი რიგი საბჭოთა ოლქების და ქალაქების დროებითმა დაკარგვამ ვერ გასტეხა და ვერც გასტეხს საბჭოთა ხალხის და მისი არმიის საბრძოლო ნებისყოფას. პირიქით, ეს მძიმე დანაკლისი, ჰიტლერელ ავაზაკთა ბრბოების თარეში დროებით დაკავებულ საბჭოთა ტერიტორიაზე, მათი აღვირახსნილი ველური სასტიკე — ბავშვთა, ქალთა და მოხუცთა ხოცვა-ჟლეტა, ჩვენი ოფლით ნაშენი აყვავებული ქალაქებისა და სოფლების რბევა-განადგურება, უფრო მეტად აძლიერებს საბჭოთა ხალხის გადაწყვეტილებას — ებრძოლოს თავგანწირვით, იბრძოლოს მთელი თავისი ძალლონის დაძაბვით, იბრძოლოს ბანამდე, სანამ სისხლიდან არ დაიცლება და სული არ აღმოხდება კაცობრიობისა და კულტურის ამ უბოროტეს მტერს — სისხლიან ფაშიზმს.

საბჭოთა ხალხის ეს ურყევი გადაწყვეტილება ემყარება ისეთ მტკიცე რეალურ საფუძველს, როგორიც არის პოლიტიკურ-მორალური ერთიანობა საბჭოთა ხალხისა, გამოულეველი რესურსები ჩვენი ქვეყნისა და ერთიანი ანტიჰიტლერული ფრონტი სამი ბუმბერაზი სახელმწიფოს.

თუ რა გადაულახავ სიძნელეს წარმოადგენს მტრისათვის საბჭოთა ხალხის პოლიტიკურ-მორალური ერთიანობა, ეს ვერაგმა მტერმა უკვე დაინახა მის მიერ დაკავებულ საბჭოთა ტერიტორიაზე, სადაც მტერი ვერ პოულობს დასაყრდენ ძალას ადგილობრივ მოსახლეობაში და სადაც არა თუ არ ცხრება, პირიქით, უფრო და უფრო ძლიერდება სახალხო პარტიზანული ომის ხანძარი, რომელიც ნთქავს მტრის ცოცხალ ძალასა და მატერიალურ რესურსებს.

მწარედ მოსტყუვდა ბნედიანი ჰიტლერი, როცა იგი ჩვენ წინააღმდეგ დაიძრა იმ იმედით, რომ მიიმხრობდა საბჭოთა ხალხის რომელიმე სოციალურ ფენას და ამით გაიადვილებდა საბჭოთა ხალხის დაპყრობის ამოცანას.

ამაო გამოდგა მტრის ის იმედიც, რომ ჩვენი ხალხის ბრძოლის უნარს შეასუსტებდა ზოგიერთი სამრეწველო ცენტრის დაკარგვა. საბჭოთა ხელისუფლებამ სამი სტალინური ხუთწლედის მანძილზე შეჰქმნა უძლიერესი ინდუსტრიული კერები ჩვენი ქვეყნის სიღრმეში, სხვადასხვა მხარესა და გეოგრაფიულ რაიონში. სამამულო ომის დღეებში, როგორც წინანდელმა, ისე ახლად შექმნილმა სამრეწველო ცენტრებმა გააორკეცეს და გაასამკეცეს თავიანთი ნაყოფიერება, რათა წითელი არმია უზრუნველჰყონ ყველაფრით, რაც კი საჭიროა მტერზე გასამარჯვებლად.

გაცრუვდა ჰიტლერის ის იმედიც, რომ პრაქტიკულ შედეგებს ვერ მოიტანდა სამი ბუმბერაზი სახელმწიფოს—საბჭოთა კავშირის, დიდი ბრიტანეთისა და ამერიკის შეერთებული შტატების ანტიფაშისტური კოალიცია. ჩვენი მოკავშირეების უზარმაზარი ინდუსტრია უკვე ამერიკული ტემპით მუშაობს ახალი საომარი ტექნიკით ჩვენი არმიის შეიარაღებისათვის. სხვადასხვა გზით განუწყვეტლივ მოდის და რაც დრო გავა, მით უფრო მეტი მოვა სამხედრო საჭურველის ახალ-ახალი პარტიები. ეს იცის მტერმა და ამიტომ ჩქარობს მოიპოვოს ისეთი გამარჯვება, რომელიც გაამხნევებს უდიდესი საშიშროების წინაშე მდგარს გერმანიის ხალხს მტრის თავგამეტებული შემოტევა ჩვენს მთავარ ქალაქებზე არის მისი ძალლონის უკიდურესი დაძაბვა.

გმირი საბჭოთა ხალხი გაუძლებს ფაშიზმის ამ უსასტიკეს მოწოლას. მტრის სასოწარკვეთილ გააფთრებას ჩვენი ხალხი უპირისპირებს ისეთ გაუტეხელობასა და სიმტკიცეს, რომელიც ამ ორი თვის განმავლობაში იჩენდნენ და იჩენენ ლენინის ქალაქის უშიშარი დამცველები.

მთელი ჩვენი სამშობლო დღეს ერთს ბუმბერაზ საომარ ბანაკად გამხდარა. ყოველი საბჭოთა პატრიოტის სიფხიზლე და მთელი გულისყური იქითკენ უნდა იყოს მიქცეული, რომ მეომართა ეს უძლეველი ბანაკი გაწმენდილ იქნას შშშარისა და მხდალისაგან, პროვოკატორისა და დეზორგანიზატორისაგან. მძიმე განსაცდელმა უფრო მეტად უნდა გააკეთოს ჩვენი საბრძოლო ნებისყოფა, ჩვენი მორალური ძალა, ჩვენი სულიერი სიმტკიცე. მუდამდღე, ყოველ წუთში უნდა გვახსოვდეს, რომ ამ ომში სწყდება ჩვენი სამშობლოს ბედი, საბჭოთა სახელმწიფოს სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხი, სწყდება ბედი ყველა საბჭოთა ხალხისა, ყველა საბჭოთა მოქალაქისა, რომელსაც სისხლით დამთვრალი ჰიტლერი დამონებასა და მოსპობას უქადის.

უფრო მეტად შევმჭიდროვდეთ ლენინ-სტალინის პარტიის გარშემო, ბრძენი ბელადისა და მთავარსარდლის ამხანაგ სტალინის წინამძღოლობით თავდაუზოგველად ვიმუშაოთ, თავგანწირულად ვიომოთ, ვიბრძოლოთ მანამდე, სანამ საბოლოოდ არ მოვდრეკთ და არ გავაკამტვერებთ ჰიტლისა და სიკვდილის მთესველ სისხლიან ფაშიზმს.

მეისტორიევ, წიგნი დახურე!

ი. გრიშაშვილი

მეისტორიევ, წიგნი დახურე!
კმარა, წარსულზე თქმა ამაყური!
თავი აიღე, მზეს გადაჰყურე,
და ახალ გმირებს მიაპყარ ყური!

მიმოიხედე, რა ხდება ირგვლივ,
რა გვამწუხარებს, რა გვანეტარებს, —
ყოველი ხე და ყოველი ჩირგვი
უამრავ გმირის სახელს ატარებს.

ძველმა გმირებმა გაგვზარდეს კაცად,
გვწამს მათი მზერა და მითითება.
იმათ მარჯვენას და იმათ ნაცად
ბილიკს მივყევართ. — ვაშა! დიდება!

მაგრამ რამდენი გმირია ეხლა.
ჯავარიანი ხალხის გენია!
მათი საქმენი, მათი სახელი,
დაგიწერია? დაგიდგენია?

დასთმე დროებით ძველის ძიება
ფოლიანტებში ჯაფით და ქშენით!
შეამჭიდროვე მცირე სიებად,
მეისტორიევ, გმირები შენი.

ჩამოისვენე, წიგნი დახურე,
კმარა, წარსულზე თქმა ამაყური,
თავი აიღე, მზეს გადაჰყურე,
და ახალ გმირებს მიაპყარ ყური!

უმცროსი

აკაკი გელიაშვილი

ეს ერთი თვეა, ვალიკო არ იყო გუნებაზე.

მუშაობამაც ვერ გადაავიწყა ის სირცხვილის გრძნობა, რომლის გამო მეგობრებსაც კი ვერ უსწორებდა თვალებს.

მერედა რა დიდის ამბით დასწერა განცხადება. განსაკუთრებულად ეცადა, რომ ლიტერატურული ენით ყოფილიყო დაწერილი. ბარემ სამჯერ მოუხდა გადათეთრება. ბოლოში მიაწერა: „განმცხადებელი ვალიკო ქურციკიძე“, და ოთხად მოკეცილი ქაღალდი სამხედრო კომისარს გაუწოდა.

მან ახედ-დახედა ვალიკოს, მოწმობები გაუსინჯა, შემდეგ ბავშვივით თავზე გადაუსვა ხელი და უთხრა:

— წადი, ბიძიკო, სახლში წადი.

— რატომ?—გაძლიერებული გულისცემით ჰკითხა ვალიკომ.

— არ გვცალია ახლა. შენი ასაკის კი არა, ამდენი ხალხი სად დავტიოთ, ის ვერ მომიფიქრებია.

და, თითქოს არაფერი მომხდარიყოს, კომისარმა ისევ განაგრძო გასაწვევთა საქმეების გასინჯვა და წიგნაკებზე ხელის მოწერა.

„ბიძიკო!“ — მოუვიდა გული ვალიკოს.

ამხელა კაცს ბიძიკოთი მიმართავს. მოდი და ნუ მოგივა კაცს გული.

დაჭმუჭნა განცხადება და გარეთ გავიდა. გოგიას თუ არ უთხრეს უარი, მან რალა დაამაშავა? ვითომ წლინახევრით უფროსი რომაა ვალიკოზე, იმიტომ? ჯერ ერთი, ტანით გოგია გაცილებით პატარა იყო და მერე ჭიდაობის დროს ის, ტყუილია, ვალიკოს ხელს ვერ მოჰკიდებდა. მაისობას რომ გაიწვია საჭიდაოდ და ალაია ხალხში რომ ძნეყვა ძირს, ის მაინც აღარ ახსოვს კომისარს? თითონ არ აქეზებდა, საჭიდაოდ გამოიწვიეო?

ახლაა ბიძიკო! გამოუყვანონ ოცწლიანები და თუ კარგი ბიჭები არიან, ვნახოთ, რომელი მოჰკიდებს ხელს. ათი კაცი რომ წააციოს ზედიზედ, ალარც მაშინ წაიყვანენ? ომში წლოვანებაა საჭირო თუ ღონე?

ეს თვალები რომ ევსება ცრემლით, ეს უფრო ხეთქავს გულზე. მართლა არ ყოფილა ვაკაცი! თინიკომ იცის ხოლმე ასე. გული რომ მოუვა, ჯერ თვალები აევსება ცრემლით, მერე ღრიალს მორათვს. არა, ვალიკო ღრიალს არ დაიწყებს—ისღა აკლია ახლა სწორედ, რომ ტირილი დაიწყოს! — მაგრამ არც ესაა კარგი. ვაკაცს მარტო გული უნდა მოგივიდეს, მეტი არაფერი. თვალები კი ისე აევსო ცრემლით, რომ, ხალხმა არ დამინახოსო, ღობეზე გადახტა და სიმინდებში მიმალულმა შინისაკენ მოუსვა.

მერე, რა ამბავი იყო გოგიას გაცილებაზე! რკინისგზის პლატფორმა გაჭედილი იყო მოზღვავებული ხალხით. გოგიას სამხედრო ტანისამოსი ეცვა, თავზე ფოლადის მუზარადი ეხურა და ისე ეჭირა თავი, თითქოს ოცდაათი წლის ვაკაცი ყოფილიყოს. თინიკომ და ქსენიამ უზარმაზარი თაიგული მიართვეს. ბებია კესარიამ თბილი წინდები და მოთელილი ხელთათმანები მოუტანა. მამამ განზე გაიხმო და როგორც თავის ტოლს, ისე დაუწყო ლაპარაკი, მერე დაკეცილი სამოქმნიანების დასტა ჩაუდო ჯიბეში. საბჭოს თავმჯდომარემ სილიონმა ყველას გასაგონად უთხრა გოგიას:

— ბიჭო, იმისთანა ვაკაცობას თუ ჩაიდენ, რომ რადიოში გამოგაცხადონ ან გაზეთში გაგწერონ, ხომ გვასახელებ და გვასახელებ.

გოგიამ შეიფერა და მხოლოდ გაღიმა: ვითომ რად გინდათ მაგაზე ლაპარაკი, ცხადია, ასე იქნებაო.

ყველაზე უფრო ეს ვალიკომ დაიჯერა და ამიტომ გულმოდგინედ უსმენდა რადიოს სოფლის მოედანზე, სადაც ყოველ საღამოს მთელი კოლმეურნეობა იყრიდა თავს. აქ გაიგეს კოლმეურნეებმა წურწუმიას, ლებანიძის, შალამბერიძის და სხვების გმირობის ამბები. ყველას უხაროდა მათი ვაკაცობის ამბავი და ერთი კვლევა-ძიება იყო იმის შესახებ, თუ რომელ სოფლიდან უნდა ყოფილიყო წურწუმია ან შალამბერიძე. ლებანიძე რაჭველი იყო —ეს მალე გამოარკვიეს, ხოლო შალამბერიძის ნათესაობას ყველა ჩემობდა.

ერთ საღამოს მამამ მძიმედ ამოიოხრა და მეზობლების გასაგონად ჩაილაპარაკა:

— ჩემ გოგიას შესახებ რომ გამაგონა ამისთანა ამბავი, სწორედ რომ მეორედ დავიბადები ამ ქვეყანაზე.

ამის გაგონებამ გული დასწყვიტა ვალიკოს. მას უნდოდა, რომ ფრონტზე ყოფილიყო. მას უნდოდა, რომ რადიოს მოსასმენად მოსულ მეზობლებს გაეგონათ რეპროდუქტორის ოდნავ დაგუდული ხმა:

„თავდადებული გმირობის მაგალითი გვიჩვენა მებრძოლმა ვალიკო ქურციკიძემ...“

ვალიკოს წარმოდგენილი ჰქონდა, რა ამბავი მოხდებოდა სოფლის მოედანზე. მამა წამოხტებოდა და დაიძახებდა:

— ჩემი ვალიკოა ეს!

საბჭოს თავმჯდომარე, ალბათ, საზეიმო კრებას მოიწვევდა და ამ კრებაზე თინიკო კომკავშირის სახელით სიტყვას წარმოსთქვამდა. არ უჯერიან, თორემ რამდენ გერმანელს მოუგრეხდა კისერს. შეხედონ აბა ვალიკოს ხელებს, თუ არ სჯერათ! ბოთლს რომ ჩაავლოს ხელი, ცერით მოსტეხავს კისერს. არ უქნია თუ: კოპერატივში სანაძლეოზე აცლიდა ბოთლებს თავებს.

ბოლოს მობეზრდა ლოდინი ვალიკოს წელიწადნახევარი უნდა ეცადა სრულწლოვანებამდე და ძლივს ერთი თვე გავიდა მას შემდეგ. ორშაბათ დილას მაღაროს კანტორაში ჩავიდა და უბნის უფროს ინჟენერს უთხრა, სამუშაოზე გამიშვი, გულს გადავაყოლებო.

ჯერ ისიც უარზე იყო, მაგრამ მერე დასთანხმდა და საყელავ მანქანაზე დააყენა ლავაზე სამუშაოდ. ოსტატმა აუხსნა ვალიკოს პნევმატიურ ჩაქუჩზე მუშაობა. ძნელი ეგონა პირველად, მაგრამ ჩაქუჩი რომ ტყვიამფრქვევივით არახრახდა, სიამოვნება იგრძნო ვალიკომ. თავი ფრონტზე წარმოიდგინა. თითქო ავტომატი ეჭირა ხელში, ისე გრიალებდა პნევმატიური ჩაქუჩი. რამდენჯერმე აუყვა ლავას ჩაქუჩით და ვერც კი იგრძნო სამუშაო დღის დამთავრება, ისე უეცრად გაირბინა დრომ.

ოსტატმა გაკვირვებით შეხედა შეკრილ ლავას და გაოცებით წამოიძახა:

— რა გიქნია, ბიჭო, ეს?

ვალიკოს შეეშინდა, ხომ არაფერი გამიფუჭებიაო და გაკვირვებული შეაცქერდა ოსტატს, მაგრამ მან მაშინვე კანტორისკენ მოკურცხლა, და ათიოდე წუთის შემდეგ ინჟენერმა როგორც თავის ტოლს, ისე ჩამოართვა ხელი ვალიკოს:

— ყოჩაღ! შენ უკვე ძველ ოსტატებს აჯობე. თუ აგრე განაგრძე, მალე უკან მოიტოვებ მოწინავე რეკორდმენებს.

ვალიკოს შექება ესიამოვნა, მაგრამ საღამოს შინ რომ დაბრუნდა და რადიოს მოსასმენად შეგროვილთა ჯგუფს შეუერთდა, თავისი მიღწევის შესახებ არა უთქვამს-რა. ან რა სალაპარაკო ყოფილა, რამდენი ტონა ქვანახშირი მოსჭრა ვალიკომ. კიდევაც რომ ეთქვა, ვინ მიაქცევდა ყურადღებას.

შეუმჩნევლად გაირბინა კიდევ ერთმა თვემ. გოგიას შესახებ რადიოში არაფერი ისმოდა, წერილი კი მიიღეს. იწერებოდა, რომ ჯერ ისინი ზურგში იდგნენ და ამ რამდენიმე დღეში გაგზავნიდნენ ფრონტზე.

მამამ რამდენჯერმე გადაისვა ულვაშებზე ხელი, თავის უმცროს ვაჟს გადახედა და მრავალმნიშვნელოვნად წამოიძახა:

— ჰოო! არ გამიკვირდა?!

— რა? — ჰკითხა ვალიკომ.

— არა, არაფერი, — თითქოს დაიბნა მამა, მაგრამ ვალიკო მიხვდა. მამას ის უკვირდა, რომ არაფერი ესმოდა თავისი შვილის გმირობის შესახებ. თურმე ის ჯერ არც კი ყოფილა ფრონტზე.

— როდისაა გამოგზავნილი წერილი? — იკითხა მამამ.

— ერთი კვირის წინად.

მამამ რაღაც გამოიანგარიშა თითებზე, მერე ზეზე წამოდგა, წამოუსვა ქუდს ხელი და სოფლის მოედნისკენ გაემართა.

ვალიკომ თვალი გააყოლა. რადიოს მოსასმენად წავიდა მამა.

წელმოწყვეტილივით გაჰყვა უკან ვალიკო. მოედანზე გუგუნებდა რეპროდუქტორი. ყველანი დაძაბული ყურადღებით უსმენდნენ. ვალიკო იქვე ჩამოჯდა და ჩხირით დაიწყო სილაზე რაღაც უცნაური ფიგურების ხატვა. თინიკოც იქ იყო. წაქარგვი წამოეღო და ამ საღამოს ერთხელაც არ შეუხედნია ვალიკოსთვის. ყველანი სულგანაბული ისმენდნენ რადიოს, რომელიც ამაღელვებელ ამბებს გადმოსცემდა:

„... ერთი კვირის განმავლობაში ამხ. მ.-ის რაზმის მებრძოლებმა მოსპეს 90 გერმანელი ჯარისკაცი და ოფიცერი, გაანადგურეს 18 სატვირთო მანქანა, 3 მსუბუქი ავტომანქანა და 6 მოტოციკლი“.

„...თავდადებული და გმირული ზრომის მაგალითებს გვიჩვენებენ ჩვენი ახალგაზრდა სტახანოველები. ამხანაგმა ვალიკო ქურციკიძემ გვიჩვენა ნამდვილი გმირული თავდადება, მან ერთი ცვლის განმავლობაში მოსჭრა სამასოცდახუთი ტონა ნახშირი, რითაც ბევრად გადააჭარბა სახელოვან ალექსი სტახანოვის რეკორდს“...

მამამ გაოცებით შეხედა თავის უმცროს შვილს და სახეგაბრწყინებულმა ულვაშებზე გადაისვა ხელი. თინიკომ ხელსაქმე მიატოვა და ცქრიალა თვალები ვალიკოს შეანათა.

ახალგაზრდა შრომის გმირი-კი სახეაწითლებული უხერხულად იმშუშნებოდა და არ იცოდა, თვალები სად დაემალა. ყველანი მას უცქეროდნენ.

მომქმედი არმია. სამხრეთ დასავლეთის მიმართულება. სერჟანტ ფედენკოს და ნაყოფი იკავებს ახალ მიჯნას. (საკადესის ფოტოქრონიკა).

გმირ ქალაქს

სანდრო ეული

შენ, გმირთა გმირო ქალაქო,
მედგარო, შეუპოვარო,
სამშობლოს ზღუდევ, დიადი
ოქტომბრის მონაპოვარო,

მტერი მოსისხლე, ვერაგი
შენს კარიბჭესთან დამდგარა,
შენ კი კვლავ გული მხნედ გიცემს,
იგი არასდროს გამტყდარა!

ვის სახელს რწმენით ატარებ,
ვისი ხელით ხარ გაზრდილი,
იგი წინ გიძღვის ბრძოლაში,
გეძახის წინ ხელგაწვდილი!

რამდენჯერ გამარჯვებანი
დღემდეც გქონია განცდილი,
შენს დამარცხებას ელიან
ფაშისტთა შავი აჩრდილნი.

მაგრამ უმალვე მათ ზეიმს
შესცვლის სევდა და ვარამი,
არ დაიხრება არასდროს
შენი მზიური ალამი,
მრავალჯერ დანაცხრილავი
და შენი სისხლით ნანამი.

კრემლიდან გიცქერს ბელადი
და მზე ნათელს გფენს თავზედა,
ჩვენი სამშობლო ამდგარა
დიდი სარდალის ხმაზედა:
„მტერი გავსრისოთ, არ დარჩეს,
არც ერთი იმათ გვარზედა!“

მიძღვნა ფაშისტებს ნარნერით

მწერალი ლევ კასილი გადმოგვცემს ფრონტზე ნაყოფ არტისტთა ბრიგადის ერთი წევრის მეტად საინტერესო ნამბობს.

დაუვიწყარია ერთი საღამო,—უთქვამს მას, — რომელიც ჩვენ გავატარეთ მძიმე ყუმბარმშენების აეროდრომზე. ძალიან ბნელი ღამე იყო, კოკისპირული წვიმა მოდიოდა. ჩვენ ხელჩაკიდებული მივყავდით, რადგან სიბნელეში შეუძლებელი იყო დაუხმარებლად გზის გაკვლევა. სადღაც მაღლა აგვაყვანეს, მივიხედ-მოვიხედეთ და დავინახეთ, რომ საბარგო ავტომანქანაზე ვდგავართ. საბარგო მანქანა დგას უზარმაზარი თვითმფრინავის ფრთის ქვეშ. ვეებერთელა სახურავივით დაგვაყურებს თავზე ეს ფრთა. ჩვენ მის ერთ ბოლოში ვდგავართ, ხოლო მეორე ბოლო სიბნელეში არც კი ჩანს. ფრთის ქვეშ აინთნენ ელექტრო სანათურები. საბარგო ავტომანქანა მოგებულია ფარდაგებით, მისი გვერდები ძირს ჩამოშვებული რაღაცას ეყრდნობა. მშვენიერი ესტრადაა. ჩვენი მსმენელები — მეომრები, პილოტები, ტექნიკოსები იქვე ფრთისქვეშ მოთავსდნენ; გვისმენდნენ დაძაბული ყურადღებით, შეუნელებელი ინტერესით. კონცერტი დიდი წარმატებით ჩატარდა. შვიდჯერ-რვაჯერ გამოგვიძახეს. მხოლოდ ერთხელ მე შევამჩნიე (ეს მაშინ, როცა ერთი ჩვენი მოცეკვავე გატაცებით ასრულებდა ერთ-ერთ ნომერს), რომ კომისარი, რომელიც წინ იჯდა, დაიხარა, საბარგო მანქანის ქვეშ შეიხედა, შემდეგ წამოდგა და გაფაციცებით ვიღაცას ძებნა დაუწყო. ამ დროს მასთან მივიდა ერთ-ერთი მფრინავი, რაღაც ყურში წაუჩურჩულა, რაზედაც კომისარმა გაიცინა და ისევ დაჯდა.

შემდეგ ყველაფერი გამოირკვა. იცით რაზე ეყრდნობოდა საბარგო ავტო-მანქანის ძირს დაშვებული გვერდები? — დიდ ფუგასურ ყუმბარებზე, რომლებიც სვეტებივით ამაგრებდნენ ჩვენს ესტრადას. მართალი გითხრათ ტანში ჟრუანტელმა დამიარა, მაგრამ აველი ისევ საბარგო მანქანაზე და განვაცხადე: „ამხანაგებო! ეს ჩვენს ქვემოდ თურმე აწყვია თქვენთვის ცნობილი დანიშნულების საკმაოდ სერიოზული ნივთები. გისურვებთ, ამხანაგებო, ზუსტად დაგეყაროთ ისინი დანიშნულ ადგილზე. ჩვენი ბრიგადის სახელით გთხოვთ გაგზავნოთ თვითეული ამ ყუმბარათაგანი მისი დანიშნულებისამებრ“.

— გავგზავნით, გავგზავნით,—მოგვესმა ხმა „დარბაზიდან“.

კომისარი წამოდგა და გვითხრა: „ჩვენო ძვირფასო სტუმრებო, დიდი სიამოვნება გვაგრძნობინეთ! ნუ გვეტყვით უარს ერთ თხოვნაზედაც! აი ცარცი, წააწერეთ მასზე თქვენი ავტოგრაფები, რომ არ შეგვეშალოს. სიტყვას გაძლევთ, რომ არ შეგარცხვენთ“.

ავსწიეთ საბარგო მანქანის გვერდები და ყოველმა ჩვენგანმა წვრილად წააწერა ამ უზარმაზარ ყუმბარებს.

მალე ჩვენ დავტოვეთ ჩვენი მასპინძლები. მეორე დღეს ერთერთი ნაწილის წინაშე გამოსვლისას ჩვენ ვღებულობთ ტელეფონოგრამას: „ძვირფასო ამხანაგებო! თქვენი დავალება შესრულებულია! თქვენი ავტოგრაფები თავისი დანაწონით ჩამოგდებულია დანიშნულების ადგილზე. სარდლობამ თქვენი მუშაობა ფრიადზე შეაფასა. გთხოვთ კიდევ გვეწვიოთ“.

კომისრის სიმღერა

ივან სნეგირიოვი *

კომისარი პოლკში უყვარდათ.

უყვარდათ იმისთვის, რომ მას ჰქონდა დიდი, ღია გული, ნათელი და ღრმა ჭკუა, უსაზღვრო, მჩქეფარე მხიარულება იცოდა და ბოლშევიკურად თავმდაბალი იყო.

ის იყო პირველი მასწავლებელი და მეგობარი, გულწრფელი მრჩეველი, გონებამახვილი ხუმრობის, მხიარული სიტყვის ოსტატი.

დისციპლინიანი, თავის თავს ბევრს მოსთხოვდა ხოლმე, მაგრამ დისციპლინას იგი სხვებისგანაც მოითხოვდა. თუმცა, კი არ მოითხოვდა, ასწავლიდა დისციპლინას, და მებრძოლნი ითვისებდნენ მას მსუბუქად და ცოცხლად, მაგალითს მასწავლებლისგან იღებდნენ. ყვლაფერში ზუსტი, გულმოდგინე, ბეჯითი, წესიერი კაცი იყო, მაგრამ არასოდეს ავტომატად არა ხდებოდა. სწავლების დროს თუ პარადზე მტკიცე, მსუბუქი ნაბიჯით მიდიოდა და პოლკის წინ, აშოლტილს თავი ამაყად ეჭირა, სახეზე ნათელი ღიმილი უთამაშებდა. მებრძოლნი ბაძავდნენ კომისარს: ისინი მწყობრი მწკრივებით მიდიოდნენ,—პოლკი იღიმებოდა.

კომისრის ჩვეულებებს პოლკი წვრილმანებშიც კი ჰბაძავდა. ტანისამოსი როგორღაც განსაკუთრებულად ჰქონდა შერჩეული. მაგრად ქამარმოჭერილი გიმნასტური მკერდზე ჰქონდა შემოსალტული, ხოლო ზურგზე მუდამ თანაბრად დალაგებული ნაკეცები ეყარა. ყოველი მებრძოლი, ღილას რომ ირთვებოდა, თავის გიმნასტურას გულმოდგინედ ინაოჭებდა. კომისრის ლოგინს ზაფხულის საბანაკო სწავლების პირობებშიც ერთი ნაოჭიც კი არ აჩნდა, როგორც ფაქიზი ქალწულის საწოლს. მებრძოლნი ცდილობდნენ თავიანთი ლოგინი კომისარივით გაესწორებინათ. შვებულებაში რომ იყვნენ, შინაურებს ასწავლიდნენ, თუ ლოგინი როგორ გაესწორებინათ და თავიანთ კომისარზე დიდ ხანს უყვებოდნენ ამბებს სიამაყით.

კომისარს უყვარდა სიმღერა. როდესაც დასვენების დროს ახალ სალაშქრო სიმღერას სწავლობდნენ, მისი წმინდა, ღრმა ბარიტონი ხშირად ისმოდა წითელარმიელთა ხმებს შორის და პოლკის გუნდში, როდესაც პოლკის კონცერტისთვის ემზადებოდნენ. ბევრიც იცოდა სიმღერა. პოლკის საღამოებზე მას განუწყვეტელი ტაშით ხვდებოდნენ და აცილებდნენ. კარგად მღეროდა.

განსაკუთრებით ერთი სიმღერა უყვარდა,—ძველი, ხალხური რუსული სიმღერა: **„Вдоль по улице метелица...“** რომელიც მთელი პოლკის საყვარელ სიმღერად გადაიქცა. სწავლებისაგან თავისუფალ დროს ნაცნობი მელოდია პოლკში ხშირად ისმოდა. ხან აქ, ხან იქ მებრძოლნი კომისრის სიმღერას ღიღინებდნენ. სიმღერის მელოდია ღრმად შეზრდოდა კომისრის მეხსიერებას. მაშინალურად, თვითონაც ვერ ამჩნევდა, ხშირად უსტვენდა ამ სიმღერას,—ეს ჩვეულებად გადაექცა. მებრძოლნი კომისრის განწყობილებას ამ სტვენით გამოიცნობდნენ ხოლმე.

ზოგჯერ კომისარი პოლკს სტოვებდა. ყველაფერი თავის რიგზე მიდიოდა, მაგრამ პოლკი მის არყოფნას გრძნობდა, პოლკი მოწყენილი იყო. და როდესაც ბრუნდებოდა, როდესაც ჯერ კიდევ შორიდან მოისმოდა სიმღერის დასტვენა, მებრძოლთა სახეებს ნათელი ეფინებოდა. სიმღერა ახლოვდებოდა, აი, კომისარი უკვე გაჩნდა. ნაცნობი სიარული — მარჯვენა ხელი ქამარში ჩაუვლია, მარცხენა უკან წელზე უდევს, სახე ულიმის.

ყველაფერი წესრიგზეა, ყველაფერი კარგად არის.

— პოლკო, სმენა! — როგორღაც სხვანაირად, სადღესასწაულოდ ეღერდა მაშინ მორიგის ბრძანება.

პოლკი ადგილზე გარინდდებოდა. ათასხუთასი წყვილი თვალი მხიარულად ეგებებოდა კომისარს. პოლკი იღიმებოდა!

* * *

ჰიტლერის ნეოტევტონური ძაღლების წინააღმდეგ მიმართულ სამამულო ომის მრისხანე დღეებში პოლკმა უკვდავი სახელი მოიხვეჭა. მისმა იერიშებმა დაუპატიჟებელი სტუმრების არა ერთი ათასი გაანადგურა.

ხუთ დღეს ერთი წუთითაც არ დაუსვენებიათ,—პოლკი სასტიკ ბრძოლებს ეწეოდა. მოწინააღმდეგის მთავარ ძალებს თავისკენ იზიდავდა. ხუთი დღის განმავლობაში პოლკი გმირობის, სტალინური შეუპოვრობის სასწაულებს ახდენდა. ფაშისტებმა პოლკის წინააღმდეგ მოტომექანიზებული დივიზია გადმოისროლეს. პოლკი მტერს მისადგომ ადგილებში ამარცხებდა, უეცრად დაცვისაგან შეტევაზე გადადიოდა, მოულოდნელი მანევრით გარემოცვას თავს აღწევდა და ფრთიდან დარტყმით მტერს დიდ ზარალს აყენებდა. პოლკმა ფაშისტური დივიზია საბოლოოდ მილეწ-მოლეწა. გამხეცებულმა ნაცისტებმა პოლკის წინააღმდეგ სხვა დივიზია გადმოისროლეს. ცდილობდნენ, რადაც უნდა დასჯდომოდათ, პოლკისთვის ალყა შემოერტყათ და გაენადგურებინათ.

პოლკის რიგები შეთხელდნენ. მეთაური მძიმე ჭრილობისგან ბრძოლის ველზე დაიღუპა. კომისარმა იკისრა მეთაურობა.

ბრძოლის ჯოჯოხეთური ხმაურობის შემდეგ, რასაც ყური დიდი ხანია შეეჩვია, უეცრად ჩამოვარდნილი დუმილი თავისი არაჩვეულებრივობით ადამიანს აოცებდა. ამ გაურკვეველ, თითქოს ხელოვნურ სიჩუმეში რაღაც ვერაგული იფარებოდა. და შიშს იწვევდა. ფაშისტები პოლკს ვიწრო სალტედ შემოერტყნენ. უთანასწორო ბრძოლაში პოლკმა მთელი საომარი მასალა დახარჯა, ბატარია დადუმდა, ტყვიამფრქვევები მიწყნარდნენ. პოლკმა შაშხანებში უკანასკნელი ვაზნები ჩააწყო, სანგრებში ჩაწვა და საბედისწერო წუთების შესახვედრად მოემზადა, — სხვა გზა არ იყო.

ამ დაძაბულ, საშინელ სიჩუმეში ღამე გაათენეს. ერთ წამსაც კი დაღლილი თვალები არავის დაუხუჭნია. ღამის სიბნელე გაიბზარა, შეთხელდა, აღმოსავლეთს ვარდისფერი ზოლი გადაეკრა. მებრძოლნი, მხოლოდ ერთი აზრით და სურვილით გამსჭვალულნი, — ძვირად დაუსვან მტერს თავიანთი სიცოცხლის განწირვა, სმენად იყვნენ გადაქცეულნი, ცდილობდნენ რაიმე ხმისთვის ყური მოეკრათ. მაგრამ გარშემო უსაზღვრო დუმილი იყო გამეფებული.

უეცრად სანგრების ხაზის მარჯვენა ფრთიდან მშვიდი, მღელვარე სტვენა მოესმათ.

— ეს რა არის? ხომ არ მოეჩვენათ?

პოლკი გარინდდა, ყურს უგდებს.

არა, არ მოსჩვენებიათ.

სანგრებს მოჰყვებოდა ნაცნობი მელოდია კომისრის სიმღერისა, იგი ჰაერში ლაღად იფრქვეოდა, მაღალ ნოტებზე ძლიერად ეღერდა, ხოლო დაბალ გადასასვლელებზე წყნარდებოდა. ამნაირად მხოლოდ კომისარი უსტვენდა სიმღერას. პოლკი გამოცოცხლდა. დიაღ, კომისარია. აი, განთიადის ბინდ-ბუნდში გამოჩნდა კიდეც: მოდის მსუბუქი, ჩვეულებრივი სიარულით — მარჯვენა ხელი ქამარში ჩაუვლია, მარცხენა უკან წელზე უდევს,—მოდის სანგრების დანაყარზე და მშვიდად, როგორც ოდესღაც ბანაკში ყოფნის დროს იქცეოდა, უსტვენს პოლკის საყვარელ სიმღერას.

მებრძოლთა ძლიერი, ქარდაკრული ხელები ხიშტიან შაშხანებს უფრო მაგრა უჭერენ. მზემოკიდებულ სახეებს ნათელი ეფინება. დაღლილობა ჰქრება, თვალებში გამარჯვების ცეცხლი ენთებათ. პოლკი იღიმება.

ყველაფერი წესრიგზეა, ყველაფერი კარგად არის! სიკვდილი? სიკვდილს ჩვენთან რა ხელი აქვს? უნდა გავიმარჯვოთ!

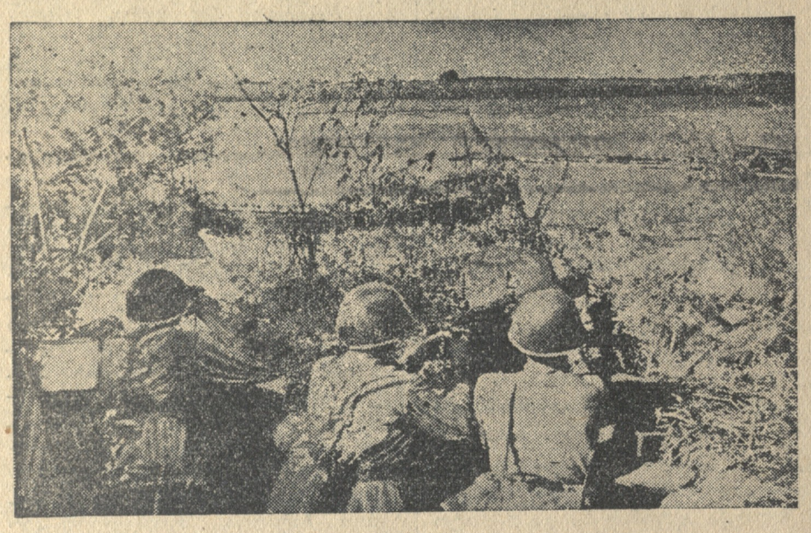

მომქმედი არმია. უმცროსი სერჟანტის ი. კლიმენკოს ქვედანაყოფის მეტყვიამფრქვევენი იცავენ მდინარის სანაპირო მიჯნას.

(საკადესის ფოტოქრონიკა).

*) ამბ. ი. სნეგირიოვი უკრაინელი მწერალია, რომელიც ამჟამად თბილისში იმყოფება. ნოველა დაწერილია ჩვენი გაზეთისათვის. **რედ.**

ფაშიზმის ველური სახე კინო-ხელოვნებაში

ს. ეიზენშტეინი

დასავლეთ ევროპის ანტიფაშისტური ლიტერატურა შეიცავს თანამედროვე ბარბაროსების წინააღმდეგ მიმართულ მრავალ ნაწარმოებს: პამფლეტიდან რომანამდე, საგაზეთო წერილიდან ვრცელ სამხედრო და ეკონომიურ გამოკვლევამდე.

უამრავი პლაკატით, შარჟით, კარიკატურით ეხმაურებიან ამ თემას დასავლეთ ევროპის გრაფიკოსები და ფერწერის ოსტატები.

ამ მხრივ არ ჩამორჩება მათ არც ინგლისისა და ამერიკის კინემატოგრაფია.

საოზვარგარეთული ანტიფაშისტური ფილმები შეიძლება სამ ჯგუფად დაიყოს.

პირველი ჯგუფი — ეს არის ფილმები დაუნდობელი რეალიზმისა, რომელიც ესოდენ დამახასიათებელია ამერიკული კინო-ხელოვნებისათვის, როცა იგი მიჰყვება არა გაბყენებული გამოგონების ხაზს, არამედ ცდილობს ასახოს ცხოვრება ნამდვილი და შეულამაზებელი სიმართლით. ამ ფილმებს შორის პირველი ადგილი უთუოდ „ფაშისტური ჯაშუშის აღსარებას“ უჭირავს. ამ ფილმის ავტორებს მასალად გამოყენებული აქვთ სენსაციური პროცესები, რომლებიც ნიუიორკში მიმდინარეობდნენ და რომლებიც ამხელენ ჰიტლერელ ჯაშუშთა და დივერსანტთა ძირისგამომთხრელ მოქმედებას შეერთებულ შტატებში. კვალდაკვალ, პროტოკოლური სიზუსტით, მაყურებლის წინაშე იშლება ჰიტლერელ თავზეხელაღებულ აგენტთა უმსგავსო მუშაობა ამერიკაში მცხოვრებ გერმანელთა შორის. ნაჩვენებია „მიხაკისფერ ხალათიანთა“ კლუბები, რომლებიც თავიანთი აღვირახსნილი დემაგოგიური რახარუხით რეკნიან უნებისყოფო და უხასიათო ახალგაზრდობას. ნაჩვენებია, თუ როგორ იბირებენ ახალგაზრდებს საჯაშუშო და სადივერსიო ბოროტმოქმედებისათვის იმ ქვეყნის საზიანოდ, რომელმაც შეიხიზნა ეს ახალგაზრდები, მისცა მათ სამუშაო და შიიღო თავის წრეში.

ასე იყო დღემდე. ახლა კი მიღებულია ზომები ამ ქვეწარმავალთა ჩასაქოლად.

* * *

კინო-სურათების მეორე ჯგუფი გმირავს ფაშიზმს სხვა იარაღით. ეს იარაღია საცილო.

ყოველმა ბავშვმა დასავლეთ ევროპაში იცის, თუ რას ნიშნავს „სიტყვა „ადენოიდი“. ბევრს ბავშვობიდან ახსოვს, რომ ეს არის ყელში გაჩენილი რაღაც ავი ხორცმეტი, რომელმაც შეიძლება ადამიანი დაახრჩოს და რომელიც აუცილებლად მოშორებულ უნდა იქნას.

სიტყვა „ადენოიდის“ შორეული ბგერითი მსგავსება სახელ ადოლფთან საკმაო აღმოჩნდა იმისათვის, რომ ჩაპლინს სამარცხვინო ბოძზე გაეკრა ფაშიზმის სისხლისმსმელი მანიაკი — ადოლფ ჰიტლერი, როცა მან შექმნა დიქტატორ ადენოიდ ჰინკელის უკვდავი კარიკატურული სახე.

ჩაპლინი თავისი ახალი შესანიშნავი ფილმის „დიდი დიქტატორის“ სიუჟეტს აგებს ორეულების, ორი ადამიანის მსგავსების პრინციპზე. ამასთან ჩაპლინს ერთმანეთის ორეულებად გამოჰყავს „დიდი დიქტატორი“ ადენოიდ ჰინკელი და პატარა დალაქი ერთი ებრაული დაბიდან.

პატარა დალაქმა, რომელიც 1914 წლის ომში კონტუზიამ დაამავა და რომელიც მთელი წლების განმავლობაში შორეულ ჰოსპიტალში იწვა, არაფერი არ იცის, თუ რა მოხდა მსოფლიოში ომის შემდეგ. მას მობეზრდება ჰოსპიტალი და ერთ მშვენიერ დღეს შინ გაიპარება.

მას დიდი გულმოდგინებით წესრიგში მოჰყავს თავისი პატარა სადალაქო მეურნეობა. განსაკუთრებული გატაცებით სწმენდს იგი თეთრ ზოლებს, რომლებიც ცარცით სადალაქოს ფანჯრის მინებზე წაუწერია ვიღაცას. ამასთან იგი ამჩნევს, რომ ეს ზოლები უსაგნო და მნიშვნელობას მოკლებული არ უნდა იყოს, ისინი რაღაც სიტყვას უნდა ნიშნავდნენ. ეს სიტყვა კი ყველაზე საშინელი რამ არის იმ ქვეყანაში, რომელიც „დიდი დიქტატორის“ ქუსლქვეშ იმყოფება: ეს სიტყვაა „ებრაელი“.

იმისათვის, რომ პატარა დალაქმა გაბედა ცარცით წარწერილი ამ დაღის წაშლა, მთელი დაბა განიცდის „დიქტატორის“ მოიერიშე რაზმების მხრივ რბევასა და განადგურებას.

საყვარელი ქალიშვილის შემწეობით დალაქი ახერხებს გაქცევას. იგი გარბის ოსტერიხის (ავსტრიის) საზღვრისაკენ, — მან არ იცის რომ ეს ქვეყანაც ჰინკელს აქვს დაპყრობილი.

სწორედ იმავე დროს საზღვარზე მიელიან „დიქტატორის“ მობრძანებას. აი აქ ხდება ფილმის მთავარი ტრიუკი: პატარა დალაქს მიიღებენ ადენოიდ ჰინკელად, მიიყვანენ მიკროფონთან და სთხოვენ წარმოსთქვას სიტყვა რადიოთი.

და უცბად ხდება სასწაული: პატარა დაბეჩავებული არსება წელში გასწორდება და მიკროფონის წინ წარმოსთქვამს მხნეობითა და საბრძოლო მოწოდებით აღსავსე სიტყვას, სიტყვას, აღსავსეს რწმენით, რომ სისხლიანი კოშმარი გაიფანტება და დედამიწაზე ბედნიერება დამკვიდრდება.

ანტიფაშისტური კინო-მასალის მესამე ჯგუფი, რომელიც შეიძლება ითქვას, ყველაზე უფრო გამანადგურებელია ჰიტლერისათვის, არის თვით გერმანელი კაციჭამიების სამხედრო კინო-ქრონიკა.

პირველყოფილი ველური ადამიანი სხეულს იმკობდა თავის მიერ მოკლული და შეჭმული ტყვეების ძვლებით.

სადისტური ავხორცობით არის აღბეჭდილი ფაშისტურ სამხედრო კინო-ქრონიკებში ცეცხლში გახვეული ვარშავის სახლები, მოედნები, ქუჩები, ნორვეგიასა, ბელგიასა, პოლონეთსა და საფრანგეთში დანგრეული ხიდები.

ეკრანზე მოსჩანს საუკუნეების ქარტეხილში გამოვლილი ელინურ ტაძართა ნანგრევები. აკროპოლისაკენ, ათენის ამ გულისკენ, მიმავალ საფეხურებზე მიაბიჯებს ფაშისტ ოფიცერთა ჯგუფი. აი მკვლელთა ამ ბანდამ სურათის გადასაღებად მოიკალათა თეთრი სვეტების ფონზე. და გგონია, რომ ეს უძველესი ქვები, ისევე როგორც ჩვენი გულები, აფეთქებიან სიბრაზისაგან ადამიანის სახით მოვლენილ ამ საშინელების დანახვაზე.

როცა ხედავ ამ აღმაშფოთებელ დოკუმენტალურ კინო-მასალას, როცა ხედავ უსაზღვრო ცინიზმს სისხლიანი ტაკიმასხარის ჰიტლერისას, რომელიც ვერ მალავს ღვარძლიან სიხარულს საფრანგეთის კაპიტულაციის აქტზე ხელის მოწერის გამო, გინდა კიდევ და კიდევ გულის სიღრმიდან შეჰყვირო:

— სიკვდილი ფაშიზმს! არ დავურით იარაღს მანამდე, სანამ სამუდამოდ არ ამოიწვება კაცობრიობის ეს საშინელი მუწუკი, სანამ არ მოისპობიან კაციჭამიები, რომლებიც მთელი დედამიწის დაპყრობაზე ოცნებობენ.

პიესა „ხალხი აღსდგა“ რუსთაველის სახ. თეატრში

რუსთაველის სახელობის ლენინის ორდენოსანი თეატრი შეუდგა მუშაობას შალვა დადიანის და როდიონ ქორჭიას ახალი პიესის „ხალხი აღსდგა“-ს დასადგმელად.

პიესა გვიჩვენებს, თუ როგორ დარაზმა დიდმა სამამულო ომმა მთელი საბჭოთა ხალხი სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლისათვის სამშობლოს და თავისუფლების გადასარჩენად, თუ როგორ გადაიქცა მან ჩვეულებრივი საბჭოთა ადამიანები ჭეშმარიტ გმირებად შრომის და ბრძოლის ფრონტზე. ცოცხალ სახეებში პიესა წარმოგვიდგენს ხალხთა შეურყეველ სტალინურ მეგობრობას, საბჭოთა მოქალაქის ღრმა პატრიოტიზმს, საბჭოთა ქალის გაუტეხელ ნებისყოფას, მის მაღალ მორალურ თვისებებს პიესა, რომლის პირველი მოქმედება სამამულო ომის წინადღეს იწყება, დაძაბული, დრამატიული სიტუაციებით ვითარდება ზურგში, ალყაშემორტყმულ საბჭოთა ქალაქში და პარტიზანთა სამოქმედო რაიონში. პიესას სდგამს რეჟისორი შ. აღსაბაძე, მთავარ როლებს ასრულებენ სსრკ კავშირის სახალხო არტისტები აკაკი ხორავა და აკაკი ვასაძე. პიესა „ხალხი აღსდგა“ პრემიერად წავა ნოემბრის პირველ რიცხვებში.

მომქმედი არმია, დასავლეთის მიმართ ულება. გადარბენა.

(საკადესის ფოტოქრონიკა).

შურისძიება

ანდრო ლომაძე

1.

სოფლის ბოლოს, თეთრად შეღებილ ერთსართულიან სახლში, ღია ფანჯარასთან ტახტზე იწვა ტარას ლეონოვი. ხშირი, გრძელი, თეთრი წვერი გულზე ეყარა. სუფთა, იისფერ ზეწრიდან განთავისუფლებული მარცხენა მკლავი ძირს ჩამოეგდო. წითელხოლებიან კატას კუდი ზევით აემართა, მშვილდივით მოღუნულიყო, გარს უვლიდა ტარასის გაკოჟრებულ, სქელ თითებს და ზურგით ეხახუნებოდა.

ამომავალი მზის სხივი ათბობდა მოხუცის ქუთუთოებს. ნიავს ოთახში შეჰქონდა ჯეჯილის, მინდვრის ყვავილებისა და ვარდების სურნელება.

ტარასის მეზობლის სახლის სახურავზე შოშიას პაწია ქოხი ირწეოდა. ქოხის წინ შოშია გალობდა.

თვალებმილულული ტარასი ფიქრობდა: წელსაც ბარაქით ამევსება ოჯახი. ჩემი ნიკალა ამ ერთ თვეში დაბრუნდება ჯარიდან და მეტყვის: „მამილო, ტყუილად უჩივი სიბერეს. კოლმეურნეობა ასახელე, ქვეყანა გიცნობს. მოსავლის აღების შემდეგ მოსკოვს გაემგზავრები სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაზე. იქ, ალბათ, სტალინს ნახავ. განა ეს ბედნიერებათა ბედნიერება არ არის?“

ტარასს უცებ სევდა მოაწვა: „მოხუცი ვარ, მოსავლის აღებამდე რომ განუტევო სული და მოსკოვის ნახვას ვერ მოვესწრო? ეჰ! რატომ მაკლია თვალთ სინათლე?!“ ტარასს უნდოდა საყვარელი ბელადის სახის ყოველი ნაკვთი სამუდამოდ აღებეჭდა მეხსიერებაში. თვალები გაახილა და ფანჯარასთან მოშრიალე ვარდის ბუჩქებს შეხედა. გული ეტკინა. თვალებს ძალა დაატანა და გარკვევით მაინც ვერ დაინახა ვარდის ფოთლები. და მაშინ ერთმა სურვილმა შეიპყრო იგი: გასულიყო ველზე, სადაც მხოლოდ ჯეჯილი და ყვავილები ირხეოდნენ, აძომავალ მზისაკენ აღეპყრო მკლავები და შეჰვედრებოდა: მომეცი სინათლე, თვალთ რომ მაკლია! დამიბრუნე ღონე, მუხლებში და მკლავებში რომ მჭონდა! კვლავ მაჩუქე ახალგაზრდობა და ნურასოდეს ნუ წამართმევ მას!.. ნურასოდეს... ნურასოდეს!..

ნიავი ოთახში ვარდის დამჭნარ ფოთლებს აპნევდა. ვარდის ფოთოლი შავ წამწამზე ჩამოაწვა ტარასის შვილიშვილს, თეთრს, ექვსი წლის გოგის. ბავშვმა დიდრონი, ცისფერი თვალები გააჭყიტა, პაწია ტუჩები აიღოკა, დედას ყურში ფუნჩულა თითი შეუყო და შეუღიტინა. ტარასის რძალს ნატალიას გამოეღვიძა. ლოყაზე აკოცა შვილს და კაბა გადაიცვა. გოგი ლოგინიდან ჩამოცოცდა.

— იწექი, სინათლევ!

— ჩემი ბაბუ მინდა.

გოგი მკერდზე დააჯდა ტარასს. მოხუცმა ფეხისგულზე აკოცა. გოგი შეიკუმშა და აკისკისდა

— ნუ მიხიცინებ, ბაბუ!

— შენ გენაცვალოს ბაბუ, აბა, კიდევ მომეცი ფეხი.

გოგი მოხუცის წვერში თითებს აფათურებდა. ჰკითხა:

— რათა ხარ ასეთი ულამაზო? მამა ჩემი ლამაზია, შენ ხომ მამა ხარ მამა ჩემისა?

— მამა შენიც მე დამემსგავსება.

— მე?

— შენც.

გოგი აიმრიზა, ტარასის ლოგინიდან ჩამოცურდა და დედას კაბის კალთაში ეცა.

— ძროხა უნდა მოვწველო, შვილო, იყავი ბაბუსთან.

— არ მინდა. ბაბუმ მითხრა, შენც ჩემისთანა თეთრი და ულამაზო გახდებიო.

— ბაბუ გაგეხუმრა, გენაცვალე, შენ ყოველთვის ასეთი კარგი და მშვენიერი მეყოლები.

თავდახრილი გოგი ბაბუას ნელი ნაბიჯით მიუახლოვდა, ქვეიდან გაბუტვით შეხედა.

ტარასმა აიტაცა და ჩაიხუტა.

2.

ტარასს თვითმფრინავების მოტორების ხმაური და ყუმბარების გრგვინვა მოესმა. გოგი ლოგინიდან ჩამოსვა, ფანჯარასთან დადგა და მეზობელს დაუძახა:

— ლევან!

ზორბა მოყვანილობის თმათეთრი კაცი კარებში გამოჩნდა.

— რა ხდება, კაცო, ვერაფერი გამიგია, შენ ხომ არ იცი რამე?

ტარასს პასუხი უნდა გაეცა, მაგრამ ამ დროს მეზობლის სახლი საშინელი გუგუნით დაილეწა.

პირდაღებული ტარასი თვალს არ უჯერეოდა. ამ რამდენიმე წუთის წინად მის წინ იდგა სახლი და სიყრმის მეგობარი ვასილევი ელაპარაკებოდა. ახლა კი ნაფოტები იკვამლებოდნენ და ლევანიც აღარსად სჩანდა. მხოლოდ შოშია დასტრიალებდა ნანგრევებს, უგზოუკვლოდ დაკარგულ თავის ბინას ეძებდა.

შეშინებული ქათმები ეზოდან ეზოში დაფრინავდნენ და კრიახებდნენ.

ტარასმა ფანჯრები მიჰკეტა.

გაფითრებული, აცახცახებული ნატალია ოთახში შევარდა და გოგის ჩაეკონა.

სოფელზე კვამლი წვებოდა.

შარაზე ტანკები და მოტოციკლეტები მიჰქროდნენ.

ერთი მოტოციკლეტი ტარასის ეზოსთან გაჩერდა.

ძალზე მაღალი ეფრეიტორი და ორი გერმანელი ჯარისკაცი ტარასის სახლში შევიდნენ. არყის სუნი ამოსდიოდათ.

ეფრეიტორმა დამტვრეული რუსულით მიმართა:

— არაყი და საჭმელი მოგვიტანე!

ტარასი გაქვავებული იდგა.

— გესმის თუ არა, ბებერო ძაღლო! —შეუტია ეფრეიტორმა და ნატალიას მბრწყინავი, წაბლისფერი თვალები მიაპყრო.

ტარასმა არყით სავსე ორი ბოთლი გამოიტანა. ვერ მოესაზრა, რა ხდებოდა.

ჯარისკაცები ლოგინისა და ყუთების ჩხრეკას შეუდგნენ.

კედელთან ატუზული ნატალია მძიმედ სუნთქავდა. მის ლამაზ, მოლისფერ თვალებში შიში და რისხვა იბატებოდა.

გაჩხრეკა რომ მოათავეს, ოთხი ტომარა გატენეს ტარასის, ნიკალას და ნატალიას ტანისამოსით, ზურგზე მოიკიდეს ჯარისკაცებმა და გავიდნენ.

ეფრეიტორმა თვალები მოწკურა, ბარბაცით მივიდა ნატალიასთან და წელზე ღონივრად შემოსალტა მკლავი. ნატალიამ სილა გაჰწნა. გოგიმ ეფრეიტორის ხელს კბილები მაგრა ჩაასო. ეფრეიტორმა ჩექმის წვერი ღონივრად ამოჰკრა გოგის. ბავშვი სახით დაეცა ცეცხლზე. თვალებზე ხელი მიიფარა. ხელებზე რომ ალი მოეხვია, სახიდან მოიშორა შეწითლებული თითები, მერე ისევ სახესთან მიიტანა. თავი აქეთ-იქით მიჰქონდა, წამწამები, წარბები და თმა ეტრუსებოდა, გულშემზარავად ყვიროდა.

ნატალიამ შეჰკივლა და გულს შემოეყარა. ტარასი რომ დასწვდა გოგის, ეფრეიტორმა რევოლვერის ლულა თავში მძლავრად ჩაჰკრა. ტარასმა გონება დაჰკარგა და დაეცა.

ნატალია ეფრეიტორმა აიყვანა და ეზოში ბუჩქებისაკენ გასწია.

ოთახში დამწვარი ხორცის სუნი დატრიალდა.

3.

სოფლის შარაზე გერმანელთა ოცდახუთ დამსხვრეულ ტანკს ათვალიერებდნენ წითელარმიელები. შარაგზა და ეზოები ფაშისტ ჯარისკაცთა გვამებით იყო მოფენილი.

შაშხანაზე დაყრდნობილი ნიკალა ღიღხანს დაჰყურებდა თხრილში პირქვედამხობილ ნატალიას გვამს. იქვე იდგა თავშეხვეული, დასუსტებული, თვალცრემლიანი ტარასი და სდუმდა.

ნიკალა დაიხარა, ფრთხილად გადმოაბრუნა საყვარელი მეგობრის უსულო სხეული. მის ფერმკრთალ სახეს და სამუდამოდ მოკუმულ ლურჯ ბაგეს დახედა. არა სჯეროდა, რომ ნატალია მკვდარი იყო.

იდგა ძვირფასი ცხედრის წინ, ღაპაღუპით ჩამოსდიოდა ცრემლი და გულში თითქოს ვიღაც ეუბნებოდა: როგორ შეიძლება სიცოცხლეს გამოესალმოს ის, ვინც ყვავილებსა და გაზაფხულს უმღეროდა? არ დაგელაპარაკოს და არ მოგეალერსოს ის, ვის საუბარსა და ალერსს მრავალჯერ გაუთბიხარ?

და ნიკალამ მკლავებში ჩაუჭირა თითები, შეანჯღრია, წამწამებზე დაეშტერდა. მერე საცოდავად გაუღიმა, თითქოს ეკვდრებოდა: ხმა ამოიღეო.

— მამი, გოგი სად არის, რათ მიმალავ, მითხარი?

ტარასი ათრთოლდა. ენა ვერ დაეჭირა სიმართლის სათქმელად.

— არ ვიცი, შვილო. ნახევარი სოფელი ამოსწყვიტეს. დანარჩენი ბოსლებში დაგვამწყვდიეს, — წამოილულლუღა, ნიკალას კისერზე ხელი მოხვია, შუბლი მხარზე დაადო და აქვითინდა.

ტყვეები ჩაატარეს. ყველაზე მაღალ გერმანელის ლაპარაკმა მოხუცი შეაკრთო. თავი ასწია. უცებ გაიქცა და დაიღრიალა: მოიცათ!

ნიკალამ იფიქრა: მამა ჩემი ჭკუაზე შეირყაო, და დაედევნა.

მარჯვენა ჯიბეში ხელჩაყოფილ ტარასი მაღალ ტყვესაკენ გაემართა.

წითელარმიელები განცვიფრებით შეჰყურებდნენ თავსისსლიან, თმაგაწეწილ ახოვან მოხუცს.

ტყვე გაშეშდა, უსაზღვრო შიშით და ძრწოლით აევსო თვალები.

— ამან დასწვა გოგი, ამან მოჰკლა ნატალია, ამან დამიქცია ოჯახი,—კბილების ღრჭიალით წარმოსთქვა ტარასმ და ისე ახლო მივიდა ტყვესთან, რომ მისი სუნთქვა ესმოდა.

წითელარმიელები მოხუცს მიუხედნენ გაანზრახვას, მაგრამ უკვე გვიან იყო. ტარასმა ჯიბიდან ხელი ამოიძრო და გულში ჩაჰკრა ტყვეს.

ეფრეიტორი დატორტმანდა და მიწაზე გაიშხლართა.

— ეს ერთი! — სთქვა ტარასმა და სისხლიანი დანა სახელოთი გასწმინდა.

სარედაქციო კოლეგია:
ირაკლი აბაშიძე, შალვა დადიანი, სანდრო ეული, გიორგი ლეონიძე, გიორგი ნატროშვილი, შალვა რადიანი, ვანო ფულუკიძე

რედაქციის მისამართი: მაჩაბლის ქუჩა № 13, (მწერალთა სასახლე), ტელეფონი 3—47—10.

ლ. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი“, თბილისი, ლენინის ქ. № 28.

უე 41134